

XII. ERDÉLYI TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA- KOLOZSVÁR, 2009.
MÁJUS 15-17.

A SZÓLÁSSZABADSÁG KORLÁTOZHATÓSÁGA A NEMZETI ÉS
NEMZETKÖZI JOGBAN

TÉMAVEZETŐ:

DR. FÁBIÁN GYULA ADJUNKTUS, EGYETEMI DOCENS

BÁBES-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM, JOGI KAR, KÖZJOGI TANSZÉK

KÉSZÍTETTE:

KATÓ KATALIN

BÁBES-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM, KOLOZSVÁR

JOGI KAR, III. ÉV.

TARTALOM

I. BEVEZETÉS

---

1. Az emberi jogok kialakulásának rövid történelmi áttekintése
2. Mi a szólásszabadság?

II. A SZÓLÁSSZABADSÁG NEMZETKÖZI SZABÁLYOZÁSA

---

1. Egyesült Nemzetek Szervezete
2. Európai Tanács
3. Az Európai Unió

III. SZÓLÁSSZABADSÁG ROMÁNIÁBAN

---

1. Bevezetés. A szólásszabadság Romániai szabályozása
2. A sértés (insulta) és a rágalmazás (calomnia)

IV. A SZÓLÁSSZABADSÁG BE NEM TARTÁSÁNAK SZANKCIÓI

---

1. Az Európai Emberjogi Bíróság
2. Az Emberjogi Bíróság által tárgyalt jogesetek
3. Romániai joggyakorlat

SUMMA, KÖVETKEZTETÉS

I. BEVEZETÉS

„*Kimondott szó - kilőtt nyíl*”, mondja egy török közmondás. Ha jogilag értelmeznénk ezt a mondatot, azt jelenthetné, hogy a kimondott szónak, ugyanúgy, mint a tettnek jelentősége, súlya és következménye van.

Egy demokratikus társadalom alapja, hogy mindenkinek jogai és ugyanakkor kötelezettségei vannak a másikkal szemben. Olyan mintha minden ember köré egy kört rajzolnánk. A körön belül vannak az egyén elidegeníthetetlen jogai, mint például az élethez, személyes szabadsághoz és biztonsághoz, a tulajdonhoz, köztük a szólás szabadságához való jog is. Ha az egyén a körön belülre korlátozza a szabadságát, az teljesen jogszerű, ha viszont túllépi ezt a kört, azaz nemcsak él, hanem visszaél egy adott jogával, az sértheti egy másik ember szabadságának körét.

A demokratikus társadalom egyik „tartópillére ” a szólásszabadság, az egyénnek ugyanis elidegeníthetetlen joga van a szabad véleménynyilvánításhoz, történjen az szóban, írásban, nyomtatásban, művészi formában vagy bármilyen más módon¹.

A szólás joga viszont nem abszolút, abban az esetben ha közösségi vagy magánérdeket sért, korlátozható. Miért fontos ez? Ha valljuk a társadalom tagjai közti egyenlőséget, azt is el kell fogadnunk, hogy bármilyen szabadság, amivel felruházzuk az egyént, nem jelentheti azt, hogy elveszük a másik egyéntől a szabadságot.

Ha a “szólásszabadság” kifejezésre gondolunk, általában egy elvont fogalom jut eszünkbe, egy alapjog, amelynek fontos történelmi háttere és nagy jelentősége van. Viszont ritkább esetben gondolunk úgy a szólás jogára, mint aktuális kérdésre, amivel nap mint nap találkozhatunk. A valóság az, hogy akár interperszonális szinten, vagy a médiában, a politikában, a különféle reklámokban, művészeti vagy irodalmi alkotásokban a szólásszabadságnak fontos szerepe lehet.

A dolgozat arra keresi a választ, hogy mi a szólásszabadság, hogy szükséges-e a korlátozása és ha igen, milyen esetekben, továbbá hogy mi az a kör, amelyen belül ezzel a szabadsággal való élés jogszerű és milyen esetekben sérthet meg más jogokat.

---

¹ Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egységokmánya, 19. cikk, 2. bekezdés, Egyesült Nemzetek Szervezete, 1966.

Kétségtelen, hogy ezekre a kérdésekre elsősorban a nemzetközi jogi normákban és adott esetben a joggyakorlatban kell keresni a választ, majd második lépésként azt kell megvizsgálni, hogy a nemzeti törvényhozás és a joggyakorlat hűen alkalmazza-e a nemzetközi normákat és mennyire tükrözi a nemzetközi joggyakorlatot. A kérdést az teszi bonyolultá, hogy sokszor a nemzeti és nemzetközi szint közt tátongó szakadék van, és az államnak törekednie kellene arra, hogy ezt kiküszöbölje.

A kutatás célja tehát az, hogy megvizsgálja a különböző társadalmi viszonyokban miként lehet és kell élni a szólásszabadság jogával, továbbá arra keresi a választ hogy mit jelent a szólásszabadság, hogyan alakult ki nemzetközi szinten és hogyan értelmezték ezt a Romániában.

George Orwell szerint: *„ha a szólásszabadság egyáltalán jelent valamit, akkor azt a jogot jelenti, hogy elmondhatod az embereknek, amit nem akarnak hallani.”* Ha igaz ez a kijelentés, feltevődik a kérdés: milyen formai korlátai vannak azoknak a kijelentéseknek, amiket mások nem akarnak hallani és végülis bármit el szabad mondani, amit mások nem akarnak hallani?

*A szabadság annyit jelent,
hogy mindent szabad, ami másnak nem árt.
-Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata, 4. cikk-*

---

1. AZ EMBERI JOGOK KIALAKULÁSÁNAK RÖVID TÖRTÉNELMI ÁTTEKINTÉSE

Az emberi jogok vizsgálata lényeges, hiszen azok adták az alapot a szólás jogának megszületéséhez. A dolgozatban az emberi jogok kialakulása csak egy rövid történelmi elemzés, mely szorítkozik a legfontosabbnak vélt momentumokra.

A szólásszabadság mai értelmezéséhez hosszú út vezet, melynek eleje egészen a történelmi kezdetekig nyúlik vissza. A szólás jogát nem statikusan kell értelmezni, a társadalom számos változása alakítja azt. Ahhoz hogy eljussunk a szólás jogának modern értelmezéséig, szükséges egy rövid történelmi áttekintés, meg kell vizsgálni azt, hogy hogyan születtek az emberi jogok és a különböző társadalmi viszonyok miként alakították, formálták őket.

Az emberi jogok kérdése az emberiséggel egyidős, mégis megjelenésének kezdeti szakaszát az ókori görög és római filozófia időszakára vezethetjük vissza. Ebben az időszakban jelenik meg a természetjogi gondolkodás, mely szerint „a jog attól helyes és követendő, hogy megfelel az emberi természetben rejlő követelményeknek, vagy egy magasabb, isteni tervben

szereplő parancsnak”². A korszak gondolkodói a törvény igazságosságát boncolgatták. A természetjogi gondolkodás kezdeteit Anaximandrosz, Hérakleitosz, Szókratész, Platón és Arisztotelész filozófiájában követhetjük végig.

A középkorra már az egyházorientált felfogás jellemző, ahol a jog letéteményese egyedül Isten. Augusztinus filozófiájában a jog igazságossága alapvető érvényességi kritérium, tehát az igazságtalan törvény nem kötelez, sőt elveszti jog jellegét ³(„Lex injusta non est lex.”). Aquinói Szent Tamás analógiát látott a földi és az isteni világ között. „Summa theologiae” című művében háromféle törvényt vél felfedezni: az örök törvényt (lex eterna), mely a világot kormányzó isteni ész, a természeti törvényt (lex naturalis)- az észnek, az emberben természetszerűleg benne rejlő tökéletességre való képességnek megfelelő magatartást írja elő és amely nem ellenkezhet az isteni, örök törvénnyel; és végül a tételes törvényt (lex humana), amely külső kényszer alkalmazásával tartja vissza a rossztól azokat, akik önmaguktól nem tartózkodnának tőle.⁴

A XVII.-XVIII. századok nagy társadalmi és gazdasági változásai új elméletek kialakulásához vezettek. Az ember már nem az „isteni törvény” alapján cselekszik, hanem racionálisan, értelmes lényként, aki képes kritikusan nézni az őt körülvevő világra. Ebben az időszakban jelennek meg a szerződéses elméletek, amelyek szerint a politikai közösség, az azt megelőző természetes állapotból egy képzelt vagy valós szerződéssel jött létre és az ember státuszát ez a szerződés határozza meg⁵. A szerződéses elméleteket Thomas Hobbes, John Locke és Jean-Jacques Rousseau boncolgatták. A rousseaui felfogás a francia felvilágosodásban és a francia forradalomban játszott nagy szerepet. Rousseau híres megállapítása, „*Az emberek szabadnak és egyenlőnek születnek, a civilizáció azonban megfosztotta őket e természetes állapotuktól*”, a mai napig viták tárgya.

A szerződéses elméletekhez nem szolgálhattak alapul a középkor társadalmi viszonyai (feudális rendszer, jobbágyok helyzete)⁶, viszont a francia forradalom elveivel együtt teret hódított az emberek közti egyenlőség gondolata, és ez által az ember jogainak kérdése is.

² <http://www.enc.hu/lenciklopedia/fogalmi/jog/termjog.htm>, (2009.04.10.)

³ **Fézer Tamás:** *A természetjogi gondolkodás fejlődése és hatása a személyiségi jogi elméletekre*, Jogelméleti szemle 2008/3 szám, Budapest, http://jesz.ajk.elte.hu/fezer19.html#_ftn5 (2009.04.13)

⁴ **Sári János:** *Alapjogok, Alkotmánytan* II, Osiris, Budapest 2000, 13. old.

⁵ idem

⁶ **Dr. Ion Diaconu:** *Drepturile Omului*, Institutul român pentru drepturile omului, București, 1993, 7. oldal

Az első dokumentumok, amelyek az emberi jogokat garantálják Angliában jelentek meg. Ilyen a Magna Carta Libertatum 1215-ből, a Jogok Nyilatkozata 1628-ból a Habeas Corpus Act 1679-ből és a Bill of Rights 1689-ből. Ezek a dokumentumok, még nem tartalmazzak általános érvényű rendelkezéseket, hanem csak egy bizonyos jog vagy szabadság védelmét szabályozzák.

Az angliai törvények modellként szolgáltak a liberális országoknak, elsősorban Amerikának. A virginiai „*Jogok nyilatkozata*” kimondja, hogy az embert teremtője olyan elidegeníthetetlen jogokkal ruházza fel, amelyekről nem mondhat le. 1776. július 4-én aláírják a „*Függetlenségi nyilatkozatot*”, amely nagyon fontos emberjogi szempontból is, mivel egyik alapelve az emberek közti szabadság és egyenlőség.

Franciaországban 1789. augusztus 27-én írják alá az „*Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatát*”, amely a legnagyobb hatást gyakorolta az emberi jogok modernkori történetére. A nyilatkozat kimondja, hogy minden ember szabadnak és jogokban egyenlőnek születik, sőt, a szólásszabadságról is beszél. Az 1848-as magyar szabadságharc, a francia forradalom mintájára hirdette a hármas követelést: szabadságot, egyenlőséget és testvériséget. Az Irinyi József által megfogalmazott 12 pontban benne volt a sajtószabadság követelése is, amely a szólásszabadságot is feltételezte.

Aztán az első világháború utáni fejlemények az emberi jogok eszméjének megsemmisítéséhez vezettek. Ehhez főleg a náci ideológia miatt történt, amelynek középpontjában a fajelmélet áll⁷.

A második világháború utáni időszak meghatározó jelentőségű fejleménye az emberi jogok eszméjéhez való visszatérés volt, az emberi jogok kérdése nemzeti szintről áttevődik lassan nemzetközi szintre, mind a szabályozás mind a kikényszeríthetőség kérdésében. A második világháború után nemzetközi jogi dokumentumokban szabályozzák az alapjogokat. Ezek közül a legfontosabbak az ENSZ-en belül elfogadott *Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata* (1948), az Európai Tanács keretében elfogadott *Egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről* (1950), az ENSZ keretén belül elfogadott *Polgári és politikai jogok nemzetközi egységokmánya*, valamint a *Gazdasági, szociális és kulturális jogok nemzetközi egységokmánya* (1966).

---

⁷ *Sári János: Alapjogok, Alkotmánytan II*, Osiris, Budapest 2000, 20. old.

Napjainkban a jogok egyre inkább nemzetközivé válnak, ezért ha egy állam része akar lenni a nemzetközi közösségnek, nem engedheti meg magának, hogy független legyen mindattól, ami az alapjogokkal kapcsolatban a világban történik.⁸

A szabadság az, ha szabadságunkban áll kimondani, hogy kettő meg kettő négy.

Ha ezt megtehetjük, minden egyéb magától következik.

–George Orwell–

---

2. MI A SZÓLÁSSZABADSÁG?

A szólásszabadság kifejezés az I. Jakab angol király által először használt „*freedom of speech*”-ből származik; a vélemény szabadság, vélemény-nyilvánítási szabadság a német „*Meinungsfreiheit*”, illetve „*Meinungsäußerungsfreiheit*”-ből, és az angolban is használt „*freedom of opinion*”-ből, a kifejezés szabadsága az amerikai „*freedom of expression*”-ből.⁹

Gondolatainak és véleményének szabad kinyilvánítása az ember egyik legbecsesebb joga, írja a Deklaráció, *mindenkinek joga van a kifejezés szabadságához* írja az Emberi Jogok Európai Egyezménye, *mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra,* olvasható a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egységokmányában. A szólásszabadság azonban nemcsak nemzetközi dokumentumokban kodifikált alapjog. Románia Alkotmányának 30. cikke kimondja, hogy *„A gondolatok, a vélemények vagy a hitvallások kifejezésének szabadsága, és bármilyen alkotások szabadsága(...) sérthetetlen.”*

Lehet-e fontossági sorrendet kialakítani az alapjogok közt és ebben hol helyezhető el a szólás joga? Annak ellenére hogy az alkotmányok és a nemzetközi emberjogi egyezmények nem állítanak fel semmiféle hierarchiát, különféle csoportosítások kialakultak.¹⁰ Ezekben a csoportosításokban a szólás joga kiemelt helyet élvez, közvetlenül a valóban abszolútnak, korlátozhatatlannak tekintett élethez és emberi méltósághoz való jog után helyezhető el.¹¹

A Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának értelmezése szerint *„a véleménynyilvánítás szabadságának kiüntetett szerepe van az alkotmányos alapjogok között, tulajdonképpen „anyajoga” többféle szabadságjognak, az ún. „kommunikációs” alapjogoknak. Ebből eredő külön*

---

⁸ *Ibidem*, 23. oldal

⁹ *Koltay András: A szólásszabadság alapvonalai, (Ph.D.-értekezés), Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar, Budapest, 2007, 61. oldal*

¹⁰ *Koltay*, 32. oldal

¹¹ *ibidem*

nevesített jogok a szólás és a sajtószabadság, amely utóbbi felöleli valamennyi médium szabadságát, továbbá az informáltsághoz való jogot, az információk megszerzésének szabadságát.

Tágabb értelemben a véleménynyilvánítási szabadsághoz tartozik a művészi, irodalmi alkotás szabadsága és a művészeti alkotás terjesztésének szabadsága, a tudományos alkotás szabadsága és a tudományos ismeretek tanításának szabadsága. A véleménynyilvánítási szabadsághoz kapcsolódik a lelkiismereti és vallásszabadság, valamint a gyülekezési jog is. Ez a joggyűttes teszi lehetővé az egyén megalapozott részvételét a társadalmi és politikai folyamatokban.”¹²

A szólásszabadságot nemcsak jogi szempontból lehet elemezni. Filozófiai, szociológiai, történelmi, irodalomtudományi és nem utolsósorban a politológiai szempontból is fontos kérdéseket vet fel.

A dolgozat a Magyar Alkotmánybíróság értelmezését követve a szólásszabadságot tradicionálisan értelmezi. Ez a következőket foglalja magába: szólás- és sajtószabadság (értve itt a teljes médiát), az információk közléséhez, megszerzéséhez és továbbításához való jog, a művészeti és irodalmi alkotások szabadsága, a tudományos alkotás szabadsága, az üzlet és reklám szabadsága, valamint a gyülekezési jog. A dolgozat nagyobb hangsúlyt fektet a politikai szólásszabadságra, a sajtó szabadságára, hiszen ezekben az ágakban tevődik fel leggyakrabban korlátozhatóság kérdése.

Lehet-e korlátozni a politikusokat, hát az újságírókat, amikor azok a szólás jogával élnek? Vannak-e határai a művészeti alkotásoknak, legyen szó festményekről, versekről vagy bármilyen más művészi megnyilvánulásról? Mi az a társadalmi érdek amelyet sérthetnek az előbbieket?

A felsoroltak mind korlátozhatók, a kérdés viszont az hogy milyen esetekben és milyen feltételek mellett. A dolgozat ezekre keresi a választ.

---

¹² A Magyar Alkotmánybíróság 30/1992 határozatának indoklása.

II. A SZÓLÁSSZABADSÁG NEMZETKÖZI SZABÁLYOZÁSA

Románia Alkotmányának¹³ első cikke szerint Románia független és szuverén állam. Ennek a szuverenitásnak egy részét az állam átadja a nemzetközi jog javára, erre az Alkotmány 11. cikkének, első bekezdése ad lehetőséget, amely kimondja, hogy *„a román állam kötelezi magát, hogy következetesen és jóhiszeműen teljesítse az általa részes félként aláírt szerződésekből fakadó kötelezettségeket¹⁴”*.

Az Alkotmány az emberi jogok nemzetközi szabályozásáról is rendelkezik, a 20. cikkben, ezeket az *„Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatával és a Románia által részes félként aláírt paktumokkal és más szerződésekkel összefüggésben értelmezik és alkalmazzák”*.

A 11. és a 20. cikkely arra teremti meg a lehetőséget, hogy a nemzetközi jogi szabályozás része legyen a belső jognak, sőt, az utóbbi esetében a nemzetközi szabályozás elsőbbséget élvez a belső joggal szemben, mert kimondja, hogy *„az alapvető emberi jogokra vonatkozóan részes félként aláírt paktumok és szerződések és a belső törvények közötti eltérések fennállása esetén a nemzetközi szabályozásokat kell elsőbbségben részesíteni”*.

A nemzetközi jog szabványmérték is, az államok törekednek arra, hogy a belső törvény a lehető leghűebben kövesse a nemzetközi irányvonalat.

Az emberi jogi egyezmények az államok jogvédelmi „minimum-szabályait” kívánják meghatározni.¹⁵ Koltay András szerint: *„a huszadik század vége felé szabaddá és demokratikussá vált államokban szinte egyik napról a másikra kellett az új körülményekhez igazítani, gyakorlatilag újraalkotni- többek között- a szólásszabadság védelmi rendszerét, kibontani a jog értelmét. Ebben a munkában, saját hagyományok hiányában elengedhetetlen volt az új megoldások helyes voltának külföldi tapasztalatok általi megerősítése, esetleg egyenesen azok átvétele.(..)”¹⁶*.

---

¹³ Románia alkotmányát az alkotmányozó gyűléssé átalakult parlament 1991 november 21-én fogadta el, és az 1991 december 8-án tartott jóváhagyó népszavazás után lépett hatályba. Az Alkotmányt a 2003. évi 429-es törvény módosította, amit a 2003 október 18-19-én tartott népszavazás hagyott jóvá.

¹⁴ Románia Alkotmánya magyar nyelven, <http://itthon.transindex.ro/?cikk=2013>

¹⁵ Koltay, 31.old.

¹⁶ ibidem

Ez az oka annak, hogy a szólásszabadságot előbb a nemzetközi jogban kell megvizsgálni, ha pedig szabványmértéknek tekintjük a nemzetközi jogi normát és joggyakorlatot adott esetben, akkor a következő lépésként azt kell megvizsgálni, hogy a nemzeti jog mennyire követi ezt.

---

1. AZ EGYESÜLT NEMZETEK SZERVEZETE

Az Egyesült Nemzetek Szervezete keretén belül 1966-ban fogadták el, majd 1976-ban lépett hatályba a *Polgári és Politikai jogok Nemzetközi Egységokmánya*. Ennek 19. cikke kimondja, hogy „*Nézetei miatt senki sem zaklatható és hogy „mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra”* Ugyanakkor a 3. Cikk kimondja, hogy az előbbi jog törvény által megállapított korlátozásnak vethető alá, ha mások jogainak vagy jó hírvének tiszteletben tartása vagy az állambiztonság vagy a közrend, a közegészség vagy a közérkölcsvédelme érdekében szükséges.

Annak érdekében hogy az Egységokmányban vállalt köteleességek végrehajtása ellenőrizhető legyen, létrejött a 18 független tagból álló, évente háromszor ülésező Emberi Jogi Bizottság. A Bizottsághoz kell az benyújtani a kötelező országjelentéseket, amelyben arról adnak számot az államok, hogy hogyan biztosították az egyezményben foglalt jogok érvényesülését.

Az Egységokmányhoz fűzött első Fakultatív Jegyzőkönyv lehetőséget adott arra is, hogy azok a személyek, akik az Egységokmányban biztosított jogaik megsértését állítják, panaszt nyújthassanak be az Emberi Jogok Bizottságához. Ha az eljárás során kiderül, hogy az állam megsértette az Egységokmányban foglaltakat, a Bizottság kártérítést is szabhat.

Az ENSZ nemcsak nemzetközi szerződésbe foglalta az emberi jogok betartására vonatkozó szabályokat, hanem azt is vizsgálja ha az Egységokmány valamely cikkében megfogalmazott jogot sérelem érné és adott esetben bünteti az államot.

A Bizottság esetjoga nagyon fontos, főleg az Európán kívüli ügyek esetében, hiszen ott nincs az európaihoz hasonló nemzetközi alapjogvédelmi rendszer. Európából azonban ritkábban fordulnak a Bizottsághoz, elsősorban az Európai Emberjogi Bíróság miatt.¹⁷

---

2. AZ EURÓPAI TANÁCS

Az emberi jogok nemzetközi védelmét biztosító rendszerek közül a leghatékonyabban az európai működik véli Koltay András¹⁸.

---

¹⁷ Koltay, 60. oldal

Az *Emberi Jogok és az Alapvető Szabadságjogok védelméről szóló Egyezményt* (Emberi Jogok Európai Egyezménye) az Európai Tanács égisze alatt, 1950. november 4-én fogadták el Rómában és 1953-ban lépett hatályba. Az Egyezményt az emberi jogok hatékonyabb védelme érdekében hozták létre. Az Egyezmény betartása felett az Emberi Jogok Európai Bírósága őrködik.¹⁹

Az Egyezmény 10. cikke, a véleménynyilvánítás szabadságáról szól. Kimondja, hogy *„mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához”* Ugyanakkor a második bekezdés alapján a *„szabadságok gyakorlása a törvényben meghatározott, olyan alakszerűségeknek, feltételeknek, korlátozásoknak vagy szankcióknak vethető alá, amelyek szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban”* többek közt *„mások jó hírneve vagy jogai védelme céljából.”*

A cikk első bekezdése a véleményszabadsággal kapcsolatos jogokat nevezi meg, sokkal bőbeszédűbben, mint általában az alkotmányos rendelkezések. A második bekezdés azokat az eseteket sorolja fel, amelyek esetében az állam jogszerűen beavatkozhat. A beavatkozás azért megengedett, mert a szólásszabadság sértené valamely egyéni vagy közösségi érdeket a felsoroltak közül.

A szólás jogának korlátozásához két feltétel szükséges, melyek közül az első az, hogy a korlátozásnak „jog által előírtnak” kell lennie, azaz „előre meghatározott, megismerhető, világos tartalmú jogi normán kell alapulnia”.²⁰ Továbbá a korlátozásnak szükségesnek kell lennie egy demokratikus társadalomban, amelyet mindig valamely nyomós társadalmi érdek indokol²¹ a 2. bekezdésben felsoroltak közül.

---

1. AZ EURÓPAI ÚNIÓ

Az Európai Unió nem dolgozott ki saját értelmezést a szólás jogának tekintetében, az alapvető emberi jogokkal kapcsolatosan viszont fedezhetünk fel irányvonalakat.²² Az Európai Közösségeket létrehozó szerződések nem tartalmazzák az alapvető jogokkal kapcsolatos rendelkezéseket, elsőként 1969-ben, a Stauder²³ ügyben említik őket, mint a közösségi jog íratlan

---

¹⁸ Ibidem, 51. oldal.

¹⁹ Lásd: IV. fejezet

²⁰ *Koltay*, 54. oldal

²¹ *ibidem*

²² *Ibidem*, 57. oldal

²³ Case C-29/69., *Stauder v. City of Ulm* [1969] ECR 419., *Koltay*, 57. oldal

részeit²⁴. A Bíróság idővel megerősítette elvét, miszerint az alapjogvédelem a tagállamok közös alkotmányos hagyományainak részét képezi, ezért azt a közösségi jogban is biztosítani kell²⁵, később pedig már meg is jelöli az alkotmányokat és a nemzetközi emberi jogi egyezményeket, mint a közösségi alapjogvédelem útmutatóit.²⁶ A továbbiakban a Bíróság már hivatkozik az Emberi Jogok Európai Egyezményére²⁷ és kimondja, hogy a tagállamok kötelesek az alapjogvédelemre akkor is, mikor alkalmazzák a közösségi jogot.²⁸

Az 1986-os *Egységes Európai Okmány* preambulumban szerepelt az alapjogok említése. Ennek védelme az állami alkotmányokon és az Emberi Jogok Európai Egyezményén alapul.²⁹ Az Európai Uniót létrehozó *Maastrichti Szerződés* (1992) 6. cikkének 2. bekezdése kimondja, hogy „az Unió tiszteletben tartja az alapvető jogokat” és értelmezési alapként az Emberi Jogok Európai Egyezményét és a tagállamok alkotmányait jelöli meg.

Az *Amszterdami Szerződés* kiegészítve az előbbit, kimondja, hogy „az Unió a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartása és a jogállamiság elvein alapul”.

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye ugyan nem kötelezi az Európai Uniót, viszont az előbbi hivatkozási alapként szolgál a közösségi jogban.³⁰

Az Alapjogi Kartát 2000-ben hirdették meg és tartalmazza az alapjogok pontos listáját. A Karta 11. cikkében az információs és szólásszabadság alapjogát rögzíti:

1. *Mindenkinek joga van a szólásszabadsághoz. Ez a jog magába foglalja a véleménynyilvánítás szabadságát és az információk és eszmék átvételének és átadásának szabadságát a közhatóságok beavatkozása nélkül és határoktól függetlenül.*

2. *Tiszteletben kell tartani a sajtószabadságot és a sajtó pluralizmusát.*

A Karta nagyon fontos lépés az Európai Unió alapjogvédelmében, viszont még mindig az Európai Tanács Emberi Jogok Európai Egyezménye, és annak betartását vizsgáló Európai Emberjogi Bíróság kap sokkal nagyobb szerepet. Fontos lenne tehát, hogy a közösségi jog alkalmazkodjon az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez, hiszen ha azt nem veszi figyelembe, az

²⁴ *Koltay*, 57. oldal

²⁵ Case C-11/70., *Internationale Handelsgesellschaft v. Einfuhr- und Vorratstelle für Getreide und Futtermittel* [1970] ECR 1125. *Koltay*, 57. oldal

²⁶ Case C-4/73., *Nold v. Commission* [1974] ECR 491., *Koltay*, 57. oldal

²⁷ Case C-36/75., *Rutili v. Ministre de l'Intérieur* [1975] ECR 1219., 57. oldal

²⁸ Case C-5/88., *Wachauf v. Németország* [1989] ECR 2609., 57. oldal

²⁹ *Koltay*, 58. oldal

³⁰ *ibidem*

Európai Unió tagállamai abban a helyzetben találhatják magukat, hogy két, egymásnak ellenkező szabályt kell betartaniuk ugyanabban az időben.

A fentieket alapul véve következtetésként el lehet mondani, hogy Románia három nemzetközi testület, három egyezményét kell hogy értelmezze és alkalmazza, az alapjogok és ezen belül a szólásszabadság tekintetében (az Polgári és Politikai jogok Nemzetközi Egységokmányát, az Emberi Jogok Európai Egyezményét és az Alapjogi Kartáját). A három közül a legfontosabbnak mégis az Emberi Jogok Európai Egyezményét tartanám, egyrészt, mert Európában ez az uralkodó, másrészt, mert ez a legfejlettebb emberjogvédelmi rendszer. Ebből a célból a dolgozat IV. fejezetében az Európai Emberjogi Bíróság szólásszabadsággal kapcsolatos döntéseit tárgyaljuk, és ezeket a döntéseket vesszük kiindulópontnak a szólásszabadság elméleti és gyakorlati elemzésénél.

III. A SZÓLÁSSZABADSÁG ROMÁNIÁBAN

---

1. BEVEZETÉS. A SZÓLÁSSZABADSÁG ROMÁNIÁBAN

Az Alkotmány 30. szakaszának első bekezdése kimondja, hogy „*a gondolatok, a vélemények vagy a hitvallások kifejezésének szabadsága, és bármilyen alkotások szabadsága, élő szóval, írással, képekkel, hangokkal vagy más tömegkommunikációs eszközökkel, sérthetetlen.*”³¹ Nagyon fontos továbbá a 6. bekezdés a szólás korlátozhatóságának szempontjából, ez ugyanis kimondja, hogy „*a kifejezés szabadsága nem sértheti meg a személy méltóságát, becsületét, magánéletét és saját arculathoz való jogát.*” A sértés-rágalmazás szabályozása éppen azt a célt szolgálja, hogy az egyén megnyilvánulásai (szóban vagy bármilyen más módon), ne sérthessék egy másik személy méltóságát, becsületét, magánéletét vagy az arculathoz való jogát.

Az Alkotmány 53. szakasza kimondja, hogy „*egyres jogok vagy szabadságok gyakorlása törvénnyel korlátozható*”, de csak azokban az esetekben, amelyek az 53. szakaszban fel vannak sorolva³². Ezek közül az egyik az „*állampolgárok jogainak és szabadságjogainak a védelme*” érdekében történő korlátozás, amely lehetőséget ad a sértés és a rágalmazás szabályozására, sőt azt alkotmányos szintre emeli.

---

³¹ Románia alkotmányának magyar fordítása a Transindex internetes portálról, <http://itthon.transindex.ro/?cikk=2013>

³² „a nemzetbiztonságnak, a közrendnek, a közegészségnek vagy a közérkölcnek, az állampolgárok jogainak és szabadságjogainak a védelme; a büntügyi eljárás lebonyolítása; valamely természeti csapás vagy valamely rendkívül súlyos katasztrófa következményeinek megelőzése megköveteli” (53. szakasz, első bekezdés)

Az mellett, hogy a korlátozást törvény kell hogy előírja, csak a felsorolt esetek védelmének érdekében megengedett és csak akkor ha az „szükséges egy demokratikus társadalomban”, azaz „az intézkedésnek arányosnak kell lennie a kiváltó helyzettel”³³.

A 26. szakasz az intim, családi és magánéletet védi. Ez a cikk is fontos, ha a szólás korlátozását vizsgáljuk, mert a szólásszabadsággal nem sértheti az intim, családi vagy magánéletet. A joggyakorlatban nagyon sok példa van az olyan jogsértésekre, melyeknek az előbb felsoroltak valamelyike a tárgya.

Még egy utolsó bizonyítéka is lehet annak, hogy a szólás joga korlátozható, mégpedig az Alkotmány 57. cikke, amely általános szabályként kimondja, hogy az alkotmányos jogokat és szabadságokat „jóhiszeműen, mások jogainak és szabadságának megsértése nélkül kell gyakorolniuk”. Ez azt jelenti, hogy bárki, aki visszaél a szólás jogával és ez által sérti mások jogait, szabadságát, nemcsak törvényellenes-, de alkotmányellenes tettet követ el.

Nemcsak az Alkotmány szabályozza a szólás jogát és korlátozását, hanem a törvények is. Ezek közül a legfontosabb a büntetőtörvénykönyv, és azon belül elsősorban a sértésre és a rágalmazásra vonatkozó rész, ezt a következő fejezetben tárgyaljuk.

Az audiovizuális törvény³⁴ is fontos szerepet játszik a szólásszabadság szabályozásában és korlátainak meghatározásában, azonban ez nem általános érvényű, éppen ezért szükséges lenne egy olyan törvény kidolgozása, amely általánosságban szabályozná a sajtó jogait és kötelezettségeit, és a sajtószabadság gyakorlásának feltételeit.

A romániai szólásszabadság szabályozásában rengeteg probléma merül fel, és elsősorban azt nehéz eldönteni hogy abszolút jog-e a szólásszabadság, vagy ha korlátozható, akkor milyen formában történjen és milyen esetekben. A legnehezebb feladat azt eldönteni, hogy melyik jognak van elsőbbsége: a szólás jogának vagy egyéb társadalmi vagy egyéni érdekeknek. Egy fontos kérdés, amit szükséges tárgyalni, a sértés és a rágalmazás valamint a szólás jogának viszonya, ugyanis ezen a téren máig le nem zárult viták vannak.

---

³³ 53. szakasz, második bekezdés

³⁴ 2002 június 11.-i, 504-es számú törvény

---

2. A SÉRTÉS (INSULTA) ÉS A RÁGALMAZÁS (CALOMNIA)

A sértés és a rágalmazás értelmezése szükségszerű, ha a szólásszabadságról beszélünk. A kérdés aktuális, akár az újságíró, akár a jogász vagy a politikus szemszögéből. A közéleti viták sok esetben nem zökkenőmentesek és olyankor feltevődik a kérdés: van-e határa a szóbeli megnyilvánulásoknak vagy a határ a csillagos ég, mivel a demokratikus társadalom egyik alapfeltétele a szólásszabadság.

A szólás joga nem abszolút, korlátozása lehetséges a törvény által meghatározott esetekben, akkor, ha az szükséges egy demokratikus társadalomban. A leggyakrabban akkor korlátozzák a szólás jogát, ha ezáltal az egyén méltóságát, becsületét vagy magánéletét³⁵ érne sérelem, és ez a korlátozást a sértés és a rágalmazás szabályozásával valósítható meg. Az előbbiből is látható hogy a szólás jogának a legerősebb korlátozása Romániában a sértés és a rágalmazás szabályozása. A többségi vélemény szerint a szólás jogát a sértés és rágalmazás büntethetősége túlságosan is korlátozza.

Az európai iránymutatást figyelembe véve a sértést és a rágalmazást vagy hatályon kívül kellene helyezni, vagy újraértelmezni azt, mivel ebben a formájában a megengedettnél sokkal erősebben korlátozza a szólásszabadságot.

A nemzetközi-, valamint a több felől érkező belső nyomás hatására a román büntető-törvénykönyv 205, 206 és 207. cikkelyeit (amelyek a sértést és a rágalmazást szabályozzák), a 278/2006-os törvény I. pontjának 56. cikkelye hatályon kívül helyezte. Azonban az Alkotmánybíróság, a 2005 január 18.-i, 62-es számú döntésében a fent említett cikkelyt alkotmány-ellenesnek nyilvánította, a sértés és a rágalmazás pedig ez által visszakerült a büntető-törvénykönyvbe. A sértés és a rágalmazás szabályozása azért nagyon fontos, véli az Alkotmánybíróság, mert ez által az egyén méltóságát, hírnevét és becsületét védi a törvény, a méltóság pedig, az Alkotmány 1 cikkének 3. bekezdése alapján egyik legfontosabb alkotmányos érték. Ugyanakkor a szabad szólás is nagyon helyen áll az alapjogok közt, kérdés hogy melyiknek van elsőbbsége. A törvényhozó hatalom ugyan hatálytalanította a két bűncselekményt, az Alkotmánybíróság azonban éppen a hatályon kívül helyezést tartja alkotmányellenesnek.

---

³⁵ *Sebastian Rădulețu*: „Protecția jurisdicțională a libertății presei și infracțiunile de insultă și calomnie”, Revista Română de Drepturile Omului nr. 24-2002, Centrul pentru drepturile omului, ARADOR-CH, p. 22.

A sértés/rágalmazás és a szólásszabadság viszonyában két alapjognak a kapcsolatát vizsgáljuk, mégpedig a szólás joga és a méltósághoz való jog viszonya. Mindkettő fontos mind az egyén, mind a társadalom szempontjából. Ha valaki él a szólás jogával, adott esetben sértheti más méltóságát, ha viszont korlátozzák őt a szólás jogában, akkor az ő szabadságát éri sérelem. Kérdés hogy a két alapjog közt hierarchikus viszony van, vagy egyenrangúak? A legjobban az arányossággal magyarázható a két jog közti viszony. Mindig a konkrét esetet kell megvizsgálni és arra kell megtalálni a választ, hogy arányos lenne-e a korlátozás és a védeni kívánt jog viszonya. Azaz melyik a fontosabb: a korlátozott vagy a védeni kívánt jog. Ha a védeni kívánt jog fontosabb, mint a korlátozott jog, akkor maga a korlátozás is megengedett, ha viszont azért korlátoznak egy jogot, hogy egy nála kevésbé fontosabb jogot ne érjen sérelem, akkor a korlátozás nem megengedett.

A római jogban három kifejezés is van a sértésre: „iniuria”(személyes sérülés), „contumeliae” (szóbeli sértés) és „convincia”(mindenfajta megvető cselekedet)³⁶.

Romániában az 1652 es „Îndreptarea legii” nevű törvényben szabályozzák a sértést, megnevezése “sudalmă” (szitok).³⁷ A szitokban nemcsak a sértés és a rágalmazás, hanem a rágalmazó feljelentés is benne van és akár halálbüntetéssel is lehetett sújtani az elkövetőt. Az 1818-az „Leguirea Caregea” törvényben a sértést, rágalmazást elkövetőket „megszégyenítőknak” (necinstitori) nevezik és kimondják, hogy a „megszégyenítéseket” szóban is és írásban is el lehet követni, és hogy a cselekedetek sokkal súlyosabbak, mint a szavak.

Ezt követően három büntető-törvénykönyv is megjelent (1864-ben, 1936-ban és 1968). Az 1968-ban elfogadott Büntetőtörvénykönyv 1969. január 1-én lépett érvénybe. A sértés és a rágalmazás a Speciális rész, II. Címének, IV. Fejezetében található, azaz a „Személy elleni bűncselekmények” címnek a „A méltóság elleni bűncselekmények” fejezetében. A sértés (insulta) a 205. cikkely, a rágalmazás (calomnia) a 206., a 207. cikkely a valódiság bizonyítására vonatkozik (proba veritătii).

A sértés a személy méltóságának vagy hírnévének megsértése, szavak, gesztusok vagy bármilyen más módon, vagy az egyén gúnynak való kitétele³⁸. A rágalmazás olyan nyilvános

³⁶ **Monica Dragomir, Lucica Neagu:** *Insulta și calomnia. Teorie și practică judiciară.* Ed. Ex Pronto, Constanța, 2005, 14. oldal

³⁷ *Ibidem*, 15. oldal

³⁸ *“Atingerea adusă onoarei ori reputației unei persoane prin cuvinte, prin gesturi sau prin orice alte mijloace, ori prin expunerea la batjocură.”*

kijelentés, szemrehányás egy konkrét tettel kapcsolatosan, amely, ha igaz lenne, a személyt büntetőjogi, adminisztratív vagy disziplináris büntetésnek-, vagy a közmegevetésnek tenné ki³⁹.

Ha a sértés/rágalmazás megtörtént, az elkövetőnek van esélye, hogy elkerülje a büntetést, mégpedig ha bebizonyítja, hogy a kijelentések igazak voltak és egy legitim cél érdekében cselekedett. Az előbbi elnevezése a „valódiság bizonyítása” (proba veritatis), és a 207. cikkely szabályozza. Ez az egyetlen eset a román jogrendszerben, ahol az elkövető kell bebizonyítsa az ártatlanságát⁴⁰. Az történik ugyanis, hogy a bizonyítás kötelessége az elkövetőre hárul, neki kell megvédeni az igazát, és nem a sértett félnek kell bizonyítania az ellene elkövetett jogsértést.

A sértés/rágalmazás szabályozása azért fontos, mert védi az emberek szociális kapcsolatait, ugyanakkor az egyén méltóságát is. A sértésnél az egyén becsületét és hírnevét, a rágalmazásnál a hírnevét éri sérelem. A kettő közt az a különbség, hogy míg a becsület szubjektív, az egyén képe magáról, addig a hírnév objektív, mások megbecsülésére, tiszteletére vonatkozik. Az előbbi minden embernek van születésétől kezdve, az utóbbit pedig ki kell érdemelni⁴¹.

A vitákat háromféleképpen lehetne eldönteni: hatályon kívül helyezni a sértést és a rágalmazást, lecsökkenteni a büntetéseket vagy meghagyni ebben a mostani formájában.

A kérdést az új büntető törvénykönyv a sértés és a rágalmazás hatályon kívül helyezésével oldja meg. Kérdés, hogy ez által nem kerül-e korlátlan szabadság a sajtó kezébe. Ha a sajtónak az lenne az egyetlen célja, hogy teret adjon a társadalmi vitáknak és részrehajlás nélkül tájékoztasson, ez a sajtó megérdemelné a korlátlan szabadságot. De ha megvizsgáljuk a modern médiát, a nagy média-hálózatokat, észrevehetjük, hogy ez már nem csak az igazság-keresésről, hanem sokkal inkább a pénz-keresésről szól. Így már kétszer is meg kellene gondolni a korlátlan szólásszabadságot. Mert mi lenne ennek a következménye? Egy nagy és korlátozatlan sajtóhatalom úgy tud zsonglörködni a közvéleménnyel, ahogy akar, és ezáltal befolyásolhatja a közviták kimenetelét is, hiszen úgy alakítja nagy tömegek nézeteit, ahogy neki megfelel. Ezáltal a politikai harc sokkal inkább a „média szeretetéért” való harc lesz, ahol mindenki elsősorban arra figyel, hogy milyen „sajtóvisszhangja lenne” a tetteinek, és csak azután cselekedne. Úgy gondolom, hogy ez által veszélyeztetve lenne a politikai hatalom, é a politikus önállósága is.

³⁹ „Afirmarea sau imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară, ori disprețului public.”

⁴⁰ Rădulețu, p. 23

⁴¹ *Monica Dragomir, Lucica Neagu: Insulta și calomnia. Teorie și practică judiciară.* Ed. Ex Pronto, Constanța, 2005

IV. A SZÓLÁSSZABADSÁG BE NEM TARTÁSÁNAK SZANKCIÓI

„...az önök küldetése nemes, igényes és kényes,
amihez nagy kompetencia és telyes függetlenség szükséges”
– II. János Pál pápa, az Európai Emberjogi Bíróság méltatása-

1. AZ EURÓPAI EMBERJOGI BÍRÓSÁG

Az Emberi Jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény (röviden: Egyezmény) az Európa Tanács égisze alatt került megfogalmazásra. Az Egyezményt 1950. november 4-én Rómában írták alá és 1953 szeptemberében lépett hatályba.

Az egyezmény nemcsak összeállította a polgári és politikai jogok telyes listáját, de létrehozta az államok által vállalt kötelezettségek ellenőrzésére szolgáló intézményrendszert, és ezen belül a legfontosabbat, az Európai Emberi Jogi Bíróságot, mely 1959 óta őrökdi az Egyezmény betartása felett. Ha az Egyezmény valamely részes államában olyan bírói ítélet születik, mely megsérti az Egyezményben foglalt valamely alapvető jogot, és az adott államban nincsen további mód a döntés felülvizsgálatára, a panaszos a Bírósághoz fordulhat. Ha panaszát elfogadhatónak nyilvánítják, döntés születik az ügyben, és amennyiben megállapítják az Egyezmény megsértését, kártérítést ítélnék meg a panaszos számára.⁴²

Az Bíróságon a Szerződi Államok ellen más Szerződi Államok, illetve egyéni kérelmezők (egyének, egyének csoportjai és nem kormányzati szervezetek) nyújthattak be panaszt.

Románia 1993 októberében csatlakozott az Európai Tanácshoz, és egyúttal az Egyezményhez, viszont utóbbi csak 1994 június 20.án lépett hatályba Romániában.

Hogy mi valójában az Emberi Jogok Európai Bírósága? Vincent Berger a következőképpen fogalmazza meg:

”Az ígéret Földje, amit csak ritkán, s csak maratoni eljárással lehet elérni-panaszolnák a pereskedők. Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény által felállított egyetlen valójában jogi szerv-pontosítanának a jogászok. Az alapvető jogok védelmének elsőszámú bírói fóruma-émlékeztetnének a történészek. Az európai demokrácia legutolsó bástyája-mondanák a politikusok.”⁴³

⁴² **Koltay András:** *A szólásszabadság alapvonalai, (Ph.D.-értekezés),* Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar, Budapest, 2007

⁴³ **Vincent Berger:** *Az emberi jogok európai bíróságának joggyakorlata, Budapest 1999, 1. oldal*

Az Emberjogi Bírósággal kapcsolatos kérdések jelen dolgozatban inkább az esetjogra terjednek ki, hiszen a szólásszabadság problémája az esetjogon keresztül tanulmányozható, az egyéni eseteken keresztül juthatunk le általános következtetések levonásáig.

*“Nap mint nap újabb ítéletek garmadája születik,
folyamatosan alakítva, fejlesztve az esetjogot.”*

-Dr. Grád András-

---

2. AZ EMBERJOGI BÍRÓSÁG ÁLTAL TÁRGYALT JOGESETEK

Ha kategorizálni kellene a 10. cikkben belüli jogsértéseket, a következő lenne a felosztás: a legtöbb politikai jellegű, illetve a publikációs tevékenységgel kapcsolatos kérdés, továbbá a művészeti és irodalmi alkotások valamint a reklámtevékenységek esetében fellépő jogtalan korlátozások. Fontos kérdések merültek fel a közfunkciókkal, valamint a tanácsadásokkal kapcsolatosan is. Ez a felsorolás viszont nem a teljesség igényével készült, az előbbieket vannak többségben a Bíróság joggyakorlatában. A következőkben a legfontosabbakat kategóriákat elemezzük.

*A közért munkálkodó ember ügyeit nemegyszer azok lendítik előre leginkább,
akik a legtöbbet próbálnak ártani neki.*

-kínai közmondás-

POLITIKA

Az Emberjogi Bíróság nagyívű joggyakorlatot alakított ki a politikai jellegű kérdések terén. Több kérdést is ellemezni kell a politika és a szólásszabadság viszonyával kapcsolatban: a politikus bírálhatóságát, a politikai tevékenység korlátozását bizonyos személyek esetében, a politikus szóbeli megnyilvánulásait, és ezen belül a politikai beszédet, a politikus és a média kapcsolatát stb.

A közhivatalnokok keményebb bírálatoknak vannak kitéve, mint az átlagember, és ezt saját elhatározásukból vállalták is, tehát az ellenük irányuló sértések szankciói is speciális jellegűek kell hogy legyenek.⁴⁴ Feltevődik a kérdés, hogy mennyire lehet bírálni egy politikus tevékenységét, jellemét, kijelentéseit, múltját, viselkedését, olyan keretek közt, hogy azok ne sértsék az illető méltóságát, egyéni jogait.

---

⁴⁴ Dr. Grád András: A strasbourgi Emberi Jogi Bírászkodás Kézikönyve, Strasbourg bt. Kiadó, Budapest 2005, 463. Old.

Nézzünk egy érdekes példát ezzel kapcsolatban. Egy nyilvános beszédben az osztrák politikus, Jörg Haider, a Szabadságpárt akkori vezetője kijelentette, hogy „a második világháborúban résztvevő összes katonák, a németeket is beleértve, a békéért és a szabadságért harcoltak, ezért ők együtt rakták le az alapjait napjaink demokratikus társadalmának.”

A kérelmező újságíró Jörg Haidert „idiótának (der Trottel) nevezte, ezért az osztrák hatóságok a feljelentés alapján pénzbüntetésre ítélték. A Bíróság döntésében kifejtette, hogy a politikus olyan provokatív beszédet mondott, amihez képest a kérelmező fenti reakciója nem tűnik aránytalannak, tehát a hatóságok beavatkozása szükségtelen volt. Az eset óta a politikust nem szimpatizálók körében közszájon forgó megállapítás, hogy Jörg Haider az Emberi Jogok Európai Biroságától is rendelkezik igazolással, hogy idióta.⁴⁵

Sokféle esettel fordultak kérelmezők a Bírósághoz: volt, hogy az újságíró a politikus munkáját és jellemét bírálta⁴⁶, vagy éppen a múltját⁴⁷, volt, hogy a politikussal kapcsolatos összeférhetlenségekről szolt az újságíró cikkje⁴⁸, volt, hogy a szóban forgó politikus fényképének közlését tiltották meg a hatóságok⁴⁹.

Az érem másik oldala, amikor a hatóságok a politikust büntetik meg kijelentései miatt (például a kormánya vádolásáért⁵⁰).

Fontos, a politikai szólásszabadság esetében feltenni a kérdést: milyen jellegű információt közölnek és milyen formában?

Ha az információ közérdekű, bármi is legyen a tárgya, szabadon közölhető, hiszen a demokratikus társadalom egyik feltétele, hogy az egyénekhez szabadon eljussanak azok az információk, amelyek befolyásolhatják az életüket. Ez alól persze van pár kivétel, amikor a titoktartásnak legális oka van (például folyamatban lévő nyomozás esetén), de legtöbb esetben a szabály az információ közlésének szabadsága.

A második kérdés viszont bonyolultabb. Milyen formában lehet közölni ezeket az információkat? Először figyelembe kell venni az információ közlésének szabadságát, amelyet a 10. Cikk fogalmaz meg. Ez engedélyezi a közlést, történjen az bármilyen formában. Viszont ahogy már említettük, a szólásszabadság joga nem abszolút, hanem adott esetben korlátozható⁵¹.

⁴⁵ Oberschlick V. Austria: (no.2) Judgement of 1 July 1997, reports 1997-IV, p. 1266, (Dr. Grád András elemzése)

⁴⁶ **Lingens v. Austria** judgment of 8 July, 1986, Series A no.103, (Dr. Grád András elemzése)

⁴⁷ **Feldek v. Slovakia** judgment of 12 July 2001, no. 29032-95, (Dr. Grád András elemzése)

⁴⁸ **Dichand and Others v. Austria** judgment of 26 February 2002, no. 29271-95., (Dr. Grád András elemzése)

⁴⁹ **Krone Verlag GmbH. And Co. KG v. Austria** judgment of 26 February 2002, no. 34315-96. , (Dr. Grád András elemzése)

⁵⁰ **Castells v. Spain** judgment of 23 April 1992, series A no. 236-B. , (Dr. Grád András elemzése)

⁵¹ . Ezek a következők: nemzetbiztonság, a területi sértetlenség, a közbiztonság, a zavargás vagy a bűnözés megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, mások jó hírneve vagy jogai védelme, a bizalmas értesülés közlésének megakadályozása, vagy a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása céljából történő korlátozások.

Kiemelném a mások jó hírnevének és jogai védelmének érdekében alkalmazott korlátozásokat, a dolgot ugyanis ezeket vizsgálja.

A politikai esetben, a vele kapcsolatos közlések szólhatnak az ő politikai szerepéről, de szólhatnak róla úgy is, mint magánember. A politikai funkcióval együtt jár a fokozott bírálhatóság, ezt maga a Bíróság is elismeri. Ez azt jelenti hogy, mint politikai személyiség, mindenki nagyobb kritikának van kitéve, mint magánember, hiszen tettei, kijelentései vagy nézetei nemcsak az ő közvetlen környezetére, hanem egy társadalmi csoportra sőt, az egész társadalomra is hatással lehetnek. Ez azt jelenti hogy azoknál a kijelentéseknél, amelyek a politikusról szólnak, a szólásszabadság határa sokkal magasabb, mint az átlagemberről szóló kijelentések esetében. Ennek oka a közérdek, az egyének joga, hogy megismerjék azokat a személyeket, akik őket képviselik, és ez alapján tudjanak dönteni arról, hogy az adott személy az ő érdeküket megfelelő módon tudja-e képviselni vagy sem.

A másik dolog, amit érdemes tüzetesebben megvizsgálni, az a média és a politikai szereplők kapcsolata. Amint tudjuk, a média a társadalom éber őre kell hogy legyen (public watchdog), az a szerepe, hogy a közérdekre tartozó információkat közölje, legyen az akár pozitív akár negatív jellegű, pontosabban akár jó hír akár rossz. Előfordul, hogy a politikai szereplők el szeretnék kerülni a „rossz hírek” közlését, ezért éri sok támadás a médiát részükről, viszont az is előfordul hogy a média túlozza el az információ-közlést, más fényben tüntetve fel az igazságot.

Ebből nagyon sok konfliktus alakul ki, főleg olyan társadalmakban, ahol ezeket a kapcsolatokat szabályozó törvények nem elég kigondoltak és kidolgozottak.

A Románia joggyakorlatot az adott kérdésekben a dolgot jelen fejezetének utolsó részében tárgyaljuk.⁵²

A másik kérdés, amelyet szükséges megvizsgálni a politikai tevékenységekkel kapcsolatosan, az az ilyenfajta tevékenység gyakorlásának korlátozása bizonyos személyek esetében. Konkrétan ez mit jelent? Bizonyos funkciót betöltő személyek, társadalmi szerepük folytán nem vehetnek részt politikai tevékenységekben, mert az nem összeegyeztethető azzal a funkcióval, amelyet betöltenek. A közhivatalnok politikai semlegessége és pártatlansága a közérdek miatt nagyon lényeges. Egy fontos beosztást betöltő közhivatalnok nem folytathat bizonyos politikai tevékenységeket (párttagság, politikai beszéd tartása-publikálása), mert ebben

---

⁵² Lásd: IV. fejezet 3-as pont

az esetben mások érdekeinek védelme a politikai demokrácia szempontjából olyan jogos cél, amely alapján a beavatkozás jogosnak minősül egy demokratikus társadalomban.⁵³

Érdemes megemlíteni Rekvényi Magyarország elleni ügyet, amely nagyon jól példázza az előbbi esetet. A Bíróság ebben az ügyben úgy hozta meg a döntését, hogy az ország valós viszonyait is szem előtt tartotta. Úgy látta hogy a korábbi totalitárius rendszer évtizedei után nyomós közérdek egy demokratikus társadalomban, hogy a hatósági emberek pártpolitikai befolyástól mentesen tevékenykedjenek. Ilyen körülmények közt a jogszabályon alapuló beavatkozásra a nemzetbiztonság és a közrend védelme érdekében jogos célból került sor⁵⁴.

A másik eset az, amikor alkalmazottat politikai nézetei miatt bocsájtottak el. Például a pedagógus esetében az elbocsájtást az elején jogosnak vélte a Bíróság, hiszen a tanítványok erkölcsi és jogainak védelme volt a cél⁵⁵. Ebben a kérdésben viszont az ENSZ munkaügyi szakosított szerve, az ILO (International Labour Organization) jogsértést látott, ezért a Bíróság is kedvezőbb döntéseket hozott azután. Például a Vogt Németország elleni ügyében a Bíróság megállapította a 10. Cikk sérelmét, hiszen a kérelmező, habár tagja volt a kommunista pártnak, nézeteit nem hangsúlyozta és munkáját magas színvonalon látta el.⁵⁶

Ebben az esetben azt kell megvizsgálni, hogy a politikai tevékenysége mennyire befolyásolja a munkáját.

Ezek az esetek kivül minden személy szabadon, korlátozás nélkül vehet részt az államvezetésben, indulhat a választásokon, tagja lehet politikai pártoknak és beszédeket mondhat-publikálhat. Nézzük az utolsó esetet.

A politikai beszéd a szónoki beszéd típusa: tárgya a hallgatóság jövőjét befolyásoló államügy, javaslat, cél. A politikai beszéd e cél érdekében történő rábeszélés vagy lebeszélés.⁵⁷

A politikai beszéd estében az egyén úgymond „kiáll a sorból” és felvállalja azokat az eszméket, megoldásokat, célokat amelyeket ő jónak lát, és legtöbb esetben ez együtt jár az ellentétes eszmék, megoldások, célok kritizálásával. Tehát amikor kiáll valami mellett, szükségszerűen beszél arról is, amivel nem ért egyet. A politikai beszéd során sokkal nagyobb szólásszabadság van megengedve, mint általában. Feltevődik a kérdés: mért? A választ az arányosságban kell keresni. Míg a magánbeszéd-írások során egyéni érdekekről beszélünk, a

⁵³ **Ahmed and Others v. The United Kingdom**, judgment of 2 september 1998, Reports 1998.- VI, p. 2356, (Dr. Grád András elemzése)

⁵⁴ **Rekvényi v. Hungary** judgment of 20 may 1999, no. 25390-94. , (Dr. Grád András elemzése)

⁵⁵ **Glasenapp v. Germany** judgment of 28 august 1986, series A no.104, **Kosiek v. Germany** judgment of 28 august 1986, series A, no. 105, (Dr. Grád András elemzése)

⁵⁶ **Vogt v. Germany** judgment of 26 september 1995, Series A, no. 323, (Dr. Grád András elemzése)

⁵⁷ http://hu.wikipedia.org/wiki/Politikai_besz%C3%A9d

politikai beszéd-írás esetében egy közösség vagy éppen az állam érdeke a tét. Az államvezetés a társadalom problémáit számba kell vegye és megoldásokat kell találjon adott kérdésekben. Ezeknek a problémáknak a megvitatása olyan fontos társadalmi érdek, amely esetében a szabadabb vélemény-nyilvánítás lehetősége adott kell hogy legyen egy demokratikus társadalomban.

Ha tőlem függenek, a sajtótörvénynek csak egy

paragrafusa volna: hazudni nem szabad.

-Deák Ferenc-

SAJTÓSZABADSÁG

A sajtószabadság megnyilvánulási formái: az újság, a rádió, a televízió és legújabbban az internet is. A médiának hatalmas szerepe van az Európai átlagember életében. Elég ha a következő adatokat vesszük figyelembe: „Európában szinte minden háztartásban megtalálható a televízió, tízből kilenc háztartás rendelkezik rádióval, kétharmaduk videó-lejátszóval, egyharmaduk személyi számítógéppel. Az átlagos európai uniós polgár három órát és huszonhat percet tölt el naponta tévé nézéssel, és összesen akár 2600 csatorna közül választhat. 2115 napilap jelenik meg Európában körülbelül 190 millió példányban. Mindehhez járul közel 36 ezer heti és havilap.”⁵⁸

A sajtónak nagyon fontos szerepe van a társadalomban, több szempontból is. Ezek közül az első, és legfontosabb, a politikai szerep⁵⁹. Ha a kampányokra gondolunk, a sajtó adja meg a teret a jelöltek közti-, valamint a jelöltek és a választók közti kommunikációhoz.⁶⁰

Azon kívül informáló szerepe is van, nemcsak a közügyeket illetően (habár kétségtelen hogy az a legfontosabb), de minden olyan információ tekintetében, ami a társadalom életében fontos lehet.

A sajtó ad teret ahhoz, hogy az egyén gondolatait, nézeteit, véleményét megossza másokkal, a „mások” pedig adott esetben reagálhassanak, cáfolják vagy osszák a véleményét, mindezt külső megszorítások nélkül. Az előbbiekből is kiderül, hogy a modern sajtó nemcsak informál, nemcsak napirenden tart az aktuális eseményekkel, hanem befolyásol is. A társadalom nagyrésze a sajtó az egyetlen információ-forrása, és ha azt is figyelembe vesszük hogy az emberek nagytöbbsége teljes mértékben megbízik a hallott információk valóságában, be kell

⁵⁸ *Koltay*, 111.o. Az adatokat közli: WILLIAMS KEVIN: *European media studies*. London: Hodder Arnold, 2005, 15-16. o., 20. o.

⁵⁹ *Rădulețu*, p. 22

⁶⁰ *ibidem*

látunk hogy a sajtó kezében nagy hatalom van. Ezt fel lehet használni a demokrácia érdekében, de vissza is lehet élni vele.

Strassbourg nagyon sok esetben vizsgálta az államok sajtóval szembeni korlátozó rendelkezéseit. A szabály a sajtó szabadsága, ő ugyanis a társadalom éber őre („public watchdog”) és tevékenysége csak rendkívüli esetekben korlátozható, ezért legtöbbször, amikor a sajtó tevékenységét korlátozták, a Bíróság elmarasztaló ítéletet hozott az állam ellen, a 10. Cikk megsértéséért.

Egy ilyen határozat éppen Romániát marasztalta el. Az történt ugyanis, hogy a Constancai Városi Önkormányzat polgármester-helyettese, a testület határozata ellenére egy jogkörrel nem rendelkező jogi szakértő segítségével (akiből azután bíró lett), nem a határozatban szereplő céggel kötött szerződést a tilosban parkoló gépkocsik elszállításáról, hanem egy másik céggel, amely mégcsak megfelelő szállító-eszközökkel sem rendelkezett. A román bíróságok az eset nyilvánosság elé táró újságírókat büntette.. A Bíróság egyhangúlag elmarasztalta Romániát, mivel a szólásszabadság korlátozása nem volt sem szükséges sem elfogadható az adott esetben⁶¹.

Nagyon fontos tehát megjegyezni, hogy a sajtó szabadsága a szabály. Mivel nagyon fontos szerepet tölt be egy demokratikus társadalom életében, bármilyen korlátozás megalapozott kell legyen és arányos a korlátozni kívánt jog fontosságával.

PUBLIKÁCIÓS TEVÉKENYSÉG

A publikációs tevékenységek korlátozásának két módja van: a publikáció tilalma-, amikor még kiadás előtt közbelépnek a hatóságok, megakadályozva a szabad közlést és a publikálást követő perbefogások-, amikor a kiadás ugyan megtörtént, viszont a hatóságok utólag szankciókat alkalmaznak, megtiltják a további közléseket és büntetéseket rónak ki adott esetben.

Ugyanúgy, ahogy a sajtószabadságnál, a publikálás csak kivételes esetekben szabad korlátozni. Bármilyen korlátozás csak akkor megengedett, ha azt valamilyen fontos társadalmi érdek megköveteli (például az erkölcsök védelme, mások jó hírneve vagy jogai védelme, a bizalmas értesülés közlésének megakadályozása stb.)

---

⁶¹ **Cumpana and Mazare v. Romania**, Judgment of 17 December 2004, no. 33348/96, (Dr. Grád András elemzése)

Egy műalkotás értelmezése legalább annyira vallhat a mű értelmezőjéről,

mint magáról az alkotójáról.

-Németh Attila-

MŰ VÉSZET ÉS IRODALOM

Nagyon sok olyan ügyben kellett döntenie a Bírósnak, melyek a tagállamok által a konkrét művészeti, irodalmi alkotások vonatkozásában fogantatosított korlátozásokkal voltak kapcsolatosak. A kérdés, amire válaszolni kell: a művészeti szabadság magasabb fokú védelmet élvez-e mint a szólás szabadság egyéb formái? A Bíróság ezekben az esetekben szabad kezet adott a tagállamoknak, csak azok az esetek képezvén kivételt, ahol az alkotókat szabadságvesztéssel büntették műveikért.

Művészeti alkotásokkal kapcsolatos jogeset a Müller és mások kontra Svájc ügy⁶², amelyben a hatóságok pénzbírság megfizetésére ítélték a pornográfiának minősített festményeket kiállító kérelmezőket, és a képeket el is kobozták. A Bíróság megállapította a 10. cikk sérelmét, viszont Spielmann bíró különvéleményében kifejtette, hogy 1857-ben Baudelaire-t is elítélték „A romlás virágai” című verséért. Utóbb, 1949-ben, amikor a verset már világszerte tanították a középiskolákban, ezt az ítéletet hatályon kívül kellett helyezni, vagyis nem helyes igazságszolgáltatási eszközöket alkalmazni a művészeti kérdésekben- véli Spielmann bíró.

ÜZLET ÉS REKLÁM

A Bírósnak több olyan ügyben is döntött, amelyek tárgya az üzleti élettel illetve a reklám tevékenységgel függött össze. Kialakult gyakorlatról nem lehet beszélni, a döntések heterogén jellegűek. Általában az történik, hogy a reklámot betiltja az állam, sőt büntetést szab ki az elkövető ellen. A Casado Coca kontra Spanyolország ügyben⁶³ például az ügyvéd, a hirdetési tilalom

⁶² **Müller and Others v. Switzerland** Judgement of 24 May 1988, series A no. 133. . (Dr. Grád András elemzése)

⁶³ **Casado Coca v. Spain**, judgment of 24 February, 1994, Series A no. 285.-A, (Dr. Grád András elemzése)

ellenére reklámozta praxisát, ezért az ügyvédi Kamara több büntetést is kirótt a kérelmezőre, amit a hatóságok is helyben hagytak. A Bíróság úgy határozott hogy a Spanyolország nem lépte át a korlátozás arányos mértékét, nem sértette meg tehát az ügyvéd szólásszabadsághoz való jogát.

Következtetésként elmondható hogy az üzleti és reklámtevékenységek is korlátozhatók a 10. cikk második bekezdésének értelmében, ha ez szükségesnek minősíthető egy demokratikus társadalomban.

INFORMÁCIÓ SZABADSÁG

Az információ szabadságával kapcsolatosan érdekes kérdések tevődnek fel. Egy eset segítségével vizsgáljuk meg ezt a jelenséget. A Le Mond napilap, egy Marokkóról szóló cikkben az országnak többek közt a kábítószer-kereskedelemben termelőként történő részvételéről is szolt és II. Hasszán király udvari köreit is a felelőssé tette. A francia hatóságok „külföldi államfő megsértése” miatt büntették meg, miután II. Hasszán király hivatalos úton kérte, hogy indítsanak eljárást a lap munkatársai ellen⁶⁴. A Bíróság egyhangúan elmarasztalta Franciaországot a 10. Cikk megsértéséért. A szabály az információ teljes szabadsága, csak abban az esetben megengedett a beavatkozás, ha azt nyomós közérdek kívánja.

FOGLALKOZÁSOK

A politikusokon és újságírókon kívül mások is ki vannak téve támadásoknak, ilyenek a közhivatalnokok, a rendőrök, a bírók és bírósági alkalmazottak. A közhivatalnokok bírálhatóságát az előbbieken már vizsgáltuk, ez a fokozott bírálhatóság azonban nem terjed ki a bíróságokra. Az igazságszolgáltatás fokozott védelme azzal magyarázható, hogy az ő esetükben nincs lehetőség a nyilvános védekezésre. Ennek az a következménye, hogy a bírók, illetve bíróságok megsértése miatt kirótt szankciókat sérelmezők panaszai általában sikertelenek maradnak. Persze vannak ez alól a szabály alól kivételek is, amikor a bíróság, bíró vagy az ügyész bírálása miatt kirótt büntetés nem volt arányosnak tekinthető, ezért a Bíróság elmarasztalta az államot. Ezekben az esetekben a véleménykorlátozás csak akkor lenne

---

⁶⁴ **Colombani and others v. France**, judgment of 25 June 2002, no. 51279/99, (Dr. Grád András elemzése)

megengedett, ha az veszélyt jelentene a közbizalomra⁶⁵, a védelem jogai pedig csak egészen kivételes esetben korlátozhatók⁶⁶.

A rendőrség munkája miatt is sokszor vannak elégedetlenkedő jelzések. Megtörtént több esetben is, hogy a rendőrség vagy annak tagjai bírálása miatt a hatóságok elítélték az elkövetőt, a Bíróság viszont úgy véli, hogy ha nem engednék meg ezeknek az elégedetlenségeknek a hangoztatását, akkor megakadályozzák a társadalmi problémák szabad megvitatását⁶⁷.

Az előbbiekben nem beszéltünk a demonstrációról, annak ellenére, hogy fontos része a szólásszabadságnak. Erre azonban egy egyszerű szabály vonatkozik: a passzív, békés megnyilvánulás formái megengedettek, az ezen túlmenő, tettekkel is kifejező formák esetében megengedett a beavatkozás, ha az megfelelő jogszabályi háttéren alapul.

A GYŰLÖLETBESZÉD

A **gyűlöletbeszéd** (angolul *hate speech*) olyan szóbeli vagy írásbeli megnyilvánulás, amelynek célja valamely társadalmi csoport megalázása, megfélemlítése vagy a csoport tagjai elleni erőszak vagy előítéletes fellépés kiváltása. A gyűlöletbeszéd legtöbbször a nemi, faji, etnikai, nemzeti, vallási, vagy szexualitás szerinti csoportok ellen irányul.⁶⁸

A nemzetközi jog a gyűlöletbeszédet elítélendőnek tartja, még a véleménynyilvánítás szabadságának fontossága mellett is.⁶⁹

Mi a kapcsolat a gyűlöletbeszéd és a szólásszabadság közt? A gyűlöletbeszéd a szólásszabadság eltúlzott gyakorlásának eredménye, annak a folytatásában van ugyan, de valójában a félreértelmezése. Az történik ugyanis, hogy egy jog túlzott gyakorlása átcsap jogsértésbe az által, hogy nem ismeri fel ennek felső határát.

A FAURISSON-ÜGY, A HOLOCAUST TAGADÁSA.

---

⁶⁵ **Yankov v. Bulgaria**, judgment of 11 december 2003, no. 3908, (Dr. Grád András elemzése)

⁶⁶ **Nikula v. Finland**, judgment of 21 march 2002, no. 31611/96, (Dr. Grád András elemzése)

⁶⁷ **Thorgeir Thorgeirson v. Iceland**, judgment of 25 june 1992, series A, no. 239. , (Dr. Grád András elemzése)

⁶⁸ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Gy%C5%B1%C3%B6letbesz%C3%A9d>

⁶⁹ Kondorosi Ferenc: A gyűlöletbeszéd büntetethetősége a nemzetközi emberi jogi okmányok tükrében, JURA, 14. Évfolyam, 2008. 1. Szám, 67. Old.

Nagyszámú jogesetet lehetne elemezni a gyűlöletbeszéd kapcsán. A gyűlöletbeszéd és a szólásszabadság ellentétességének elemzése nehéz feladat. Hosszadalmas munka lenne mindezeket a jogeseteket felsorolni és kielemezni, ezért szorítkozok egy, számomra érdekesnek tűnő ügy elemzésére.

Az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága 1996. November 8-án hozott határozatot Robert Faurisson Franciaország elleni panaszügyében. Faurisson állította hogy Franciaország megsértette a véleménynyilvánítás szabadságához való jogát, a francia bíróság ugyanis a zsidóknak a második világháború során történt deportálásával és gázkamrákban történt tömeges elpusztításával kapcsolatos egyes állításai alapján az emberiség ellen elkövetett bűnök kétségbe vonásának bűncselekménye miatt elítélte.⁷⁰

Faurisson a második világháború történéseivel kapcsolatban kutatott⁷¹, és arra a megállapításra jutott, hogy fertőtlenítés céljára használtak gázt, az embereknek gázkamrákban történt elgázosítására nem került sor Auschwitzban, sem más koncentrációs táborban.

A véleménynyilvánítás szabadságát a következő három feltétel együttes megléte esetén lehet korlátozni: először is a korlátozást törvénynek kell lehetővé tenni, másodsor a korlátozásnak az e cikk 3 bekezdés a) és b) pontjában felsorolt célok valamelyikének elérésére kell irányulnia, harmadszor pedig szükségesnek kell lennie a cél eléréséhez.

Faurisson véleménynyilvánítási szabadságának korlátozását a Gayssot-törvény tette lehetővé. Az első feltétel tehát teljesült.

A mások jogainak vagy hírnevének védelme céljából alkalmazott korlátozások kiterjednek nemcsak az egyének jogainak, hírnevének, hanem a közösséghez tartozó személyek egészek jogainak, érdekeinek a védelmére is. A korlátozás tehát a 19(3) cikk a) pontja alapján – mások jogainak, jó hírnevének tiszteletben tartása – megengedett volt, így a második feltétel is teljesült.

A törvény szükségességét a kormány azzal is indokolta, hogy az utóbbi időben növekvő számban terjesztenek a Faurissonéhoz hasonló nézeteket. Minthogy az államoknak kötelessége az idegengyűlölet, a faji előítéletek és az antiszemitizmus visszaszorítása érdekében fellépni, az Emberi Jogi Bizottság szerint Faurisson büntetőjogi elmarasztalása az adott körülmények között szükségesnek és arányosnak tekinthető.

Franciaország tehát nem sértette meg Robert Faurisson véleménynyilvánítási szabadságát.

ROMÁNIAI JOGGYAKORLAT

---

⁷⁰ **Bán Tamás:** A holocaust tagadása: A Faurisson ügy. Fundamentum 1999. 1 sz. 162 oldal

⁷¹ ibidem

A különböző nemzetközi emberjogi egyezmények és az állam alkotmánya, törvényei általában meglehetősen szűkszavúak. A szólás védelmének biztosításánál, a korlátozás szempontjainak megjelölésénél nem árulnak el sokat.⁷² Ezeket tehát értelmezni kell, és ez a feladat a bíróságokra hárul. A Bíróságok szerepe kiemelkedő, hiszen az általános jogi normát ők kell értelmezzék és megfelelő módon alkalmazzák különböző konkrét helyzetekben.

Az Emberjogi Bíróság első román ügye a szólásszabadsággal kapcsolatosan a Dalban kontra Románia ügy⁷³. Az történt ugyanis, hogy a kérelmező, román újságíró 1992-ben, a helyi „Cronica Romașcană” nevű újságban közölt egy cikket, amelyben azt állította, hogy G.S., egy állami cég igazgatója több milliós csalást követett el a cég kárára. A tények forrása a Gazdasági Rendőrség jelentései, amelyek a G.S. elleni nyomozás elindításáról szóltak. A cikkben az újságíró azt is kifejtette, hogy R.T., szenátor, az állam képviselője a cégnél, nem akadályozta meg ezt a csalást, annak ellenére hogy több százezer lejt kapott a cégtől.

A fent említett két személy feljelentést tett Ionel Dalban újságíró ellen, akit rágalmazással vádoltak. A Roman-i bíróság három hónap felfüggesztett szabadságvesztére és pénzbírság megfizetésére ítélte a kérelmezőt. A fellebezés során, a Neamț megyei törvényszék megerősítette az előbbi ítéletet, azzal motiválva döntését, hogy az ügyészség felfüggesztette a G.S. elleni nyomozást és hogy R.T. szenátor 55.000 lejt kapott a cégtől és nem több százezer lejt, ahogy Dalban állította.

Az Emberjogi Bíróság 1999 szeptember 28.-án hozott döntésében kifejtette, hogy a Ionel Dalban elítélése nem volt arányosnak tekinthető egy demokratikus társadalomban, ezért Románia megszegte a 10. Cikkelyt és megsértette Ionel Dalban szóláshoz való jogát.

Következtetésként elmondható, hogy ha a sértést és a rágalmazást hatályon kívül helyezi az új büntetőtörvénykönyv, a szólás joga gyakorlatilag korlátozatlan lesz, a kihágások pedig csak polgári úton büntethetők, ami nem biztos, hogy elégséges a méltósághoz való jog védelmének esetében.

---

⁷² Koltay, 31. Old.

⁷³ Az Európai Emberjogi Bíróságon tárgyalt Dalban kontra Románia ügy, <http://www.echr.coe.int>, <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=Romania%20%2010&sessionid=23029081&skin=hudoc-en>

SUMMA, KÖVETKEZTETÉS

Az első fontos dolog, ami következtetésként levonható, hogy a szólásszabadság korlátozható. John Stuart Mill szerint *“Minden olyan cselekedetet el szabad nyomni, amely igazolható ok nélkül kárt okoz másnak... Az egyén szabadságának tehát korlátozottnak kell lennie: nem lehet más emberek kárára.”* A kijelentés persze nem telyesen igaz, hiszen van amikor egy cselekedet másnak a kárára van, viszont van ennél sokkal fontosabb oka annak, hogy megengedett annak a gyakorlása. Hogy mégis megtaláljuk a helyes utat, mindig az arányosságot kell megvizsgálni. Arányos-e a korlátozás és a korlátozás által védeni kívánt érdek? Mert bármilyen korlátozás csak akkor lehet jogszerű, ha azáltal valamely fontos közösségi vagy magánérdeket védenénk meg a jogsértéstől.

A dolgozatból kiderül, hogy amennyire fontos a szólásszabadság, annyira vitatható is. Nehéz megtalálni a helyes utat, amikor mindenkinek az érdekeit figyelembe kell venni. Sem a korlátlan, sem a túlzottan korlátolt szólásszabadság nem előnyös. Pedig Romániában éppen ez történik. Míg idáig a szólás jogát túlságosan korlátozta a sértés és a rágalmazás szigorú szabályozása, a jelenlegi törvényhozó testület úgy gondolja, hogy hatályon kívül kell helyezni minden olyan jogi normát, amely túlságosan korlátozná az egyén szabadságát, köztük a sértést és a rágalmazást is. Ezzel átmertünk az egyik végletből a másikba.

A legelfogadhatóbb az lenne, ha a szigorú szabályozást hatályon kívül helyeznék, de nem adnának telyesen szabad kezét egy olyan jog gyakorlásához, amely könnyedén félreértelmezhető és ezáltal nagyon könnyen vissza is lehet élni vele.

Szükséges lenne tehát a sértés és a rágalmazás helyett, kevésbé szigorú szabályozásokat bevezetni, amely megfelelően védeni mind a szólásszabadság, mind a méltósághoz való jogot és senkinek se adna lehetőséget arra hogy visszaéljen a törvény által biztosított jogaival.

Bibó István szerint:

„A szabadságszerető ember (..) szüntelen szem előtt tartja, hogy az emberi szabadság és az emberi méltóság egy és oszthatatlan, és az egyik ember ellen (...) elkövetett sérelem mindenki más szabadságát és méltóságát veszélyezteti.”

Éppen ezért kell megtalálni az arany középutat egyénnek, és minden jogával úgy élni, hogy az semmilyen körülmények között ne sértsen másokat, nemcsak azért mert ezt törvény írja elő, hanem mert ennélkül a szabály nélkül a békés társadalmi együttélés lenne veszélyeztetve.

BIBLIOGRÁFIA

I. AZ EMBERI JOGOK KIALAKULÁSÁNAK RÖVID TÖRTÉNELMI ÁTTEKINTÉSE:

---

1. **Fézer Tamás:** *A természetjogi gondolkodás fejlődése és hatása a személyiségi jogi elméletekre*, Jogelméleti szemle 2008/3 szám, Budapest, http://jesz.ajk.elte.hu/fezer19.html#_ftn5 (2009.04.13)
1. **Sári János:** *Alapjogok, Alkotmánytan II*, Osiris, Budapest 2000, 11-47. oldal
2. **Halmai Gábor, Tóth Gábor Attila:** *Emberi jogok*, Osiris, Budapest, 2003, 35-173. oldal
3. **Dr. Ion Diaconu:** *Drepturile Omului*, Institutul român pentru drepturile omului, București, 1993, 4-26. oldal
4. **Emil Boc:** *Drepturile omului și libertățile publice*, Editura Accent, Cluj Napoca. 2003, 7-54. oldal

II. MI A SZÓLÁSSZABADSÁG?, SZÓLÁSSZABADSÁG, NEMZETKÖZI SZEMPONT

---

1. **Koltay András:** *A szólásszabadság alapvonalai, (Ph.D.-értekezés)*, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar, Budapest, 2007

III. SZÓLÁSSZABADSÁG ROMÁNIÁBAN

---

1. **Interjú Corneliu Bârsanai,** az Európai Emberjogi Bíróság romániai bírójával, amely a <http://www.juridice.ro/interviuri/39403.html> portálon jelent meg, 2009 március 17. én.
2. **Renate Weber:** „Receptarea dreptului internațional al drepturilor omului de către sistemul român”, Revista Română de Drepturile Omului nr. 12-1996, Centrul pentru drepturile omului, ARADOR-CH

3. **Sebastian Rădulețu:** „Protecția jurisdicțională a libertății presei și infracțiunile de insultă și calomnie”, Revista Română de Drepturile Omului nr. 24-2002, Centrul pentru drepturile omului, ARADOR-CH,
4. **Renate Weber:** „Libertatea de exprimare ca infracțiune”, Revista Română de Drepturile Omului nr. 25-2003, Centrul pentru drepturile omului, ARADOR-CH,
5. **Monica Dragomir, Lucica Neagu:** *Insulta și calomnia. Teorie și practică judiciară.* Ed. Ex Pronto, Constanța, 2005
6. **Corneliu Turianu:** *Insulta și calomnia prin presă.* Editura: All Beck, 2000.
7. **Dr. Sergiu Bogdan:** *Drept penal, partea specială.* Vol. I., Editura Sfera juridică, 2007.

IV. A SZÓLÁSSZABADSÁG ÉS A MÉLTÓSÁGHOZ VALÓ JOG BE NEM TARTÁSÁNAK SZANKCIÓI

AZ EURÓPAI EMBERJOGI BÍRÓSÁG

---

1. **AZ EURÓPAI EMBERI JOGI BÍRÓSÁG : története, szervezete és eljárása.** Tájékoztató. Kiadja a az Európai Emberi Jogi Bíróság Hivatalának vezetője, 2003. szeptember

AZ EMBERJOGI BÍRÓSÁG ÁLTAL TÁRGYALT JOGESETEK

---

1. **Dr. Grád András:** *A strasbourgi Emberi Jogi Bírósághoz Kézikönyve,* Strasbourg bt. Kiadó, Budapest 2005, 462-506. oldal
2. **Vincent Berger:** *Az emberi jogok európai bíróságának joggyakorlata,* Budapest 1999, 463-509 oldal

A GYÜLÖLETBESZÉD

---

1. **Kondorosi Ferenc:** „A gyűlöletbeszéd büntethetősége a nemzetközi emberi jogi okmányok tükrében”, JURA, 14. Évfolyam, 2008. 1. Szám, 59-68. oldal
2. <http://hu.wikipedia.org/wiki/Gyűlöletbeszéd>
3. **Bán Tamás:** *A holocaust tagadása: A Faurisson ügy.* Fundamentum 1999. 1 sz. 162-167 oldal

ROMÁNIAI JOGGYAKORLAT

---

1. ***Az Európai Emberjogi Bíróságon tárgyalt Dalban kontra Románia ügy, [http://www.echr.coe.int](http://www.echr.coe.int/http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=Romania%20|%2010&sessionid=23029081&skin=hudoc-en)
<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=Romania%20|%2010&sessionid=23029081&skin=hudoc-en>***
2. ***Insulta și calomnia(...). Jurisprudență 2003-2004.*** Editura Moroșan, 2005, 125-186.oldal
3. ***Insulta și calomnia(...) Practică judiciară 2002-2006.*** Editura Moroșan 2006. 102-105.oldal